

niet, maar *doubleia*) en roepen we hen aan, dan mogen we gelooven, dat zij ons genegen zullen zijn, dat ze, dank zij deze genegenheid, onze zaak bij den Christus zullen bepleiten, en dat als vrucht van deze tusschenkomst, velerlei genade ons van den Vader, door Christus Jezus zal toekomen. Zelfs van Maria leert de kerk, dat ze waarlijk een creatuur is, en dat al haar gunste te onswaarts alleen uitwerking heeft door den invloed, dien zij op den Christus oefent. Er is dus geen sprake van dat hetzij aan de heiligen zelve, 't zij aan hun beelden, iets zou worden toegekend, dat alleen Gode toekomt. Zonder God zijn ook zij niets, en al hun macht bestaat in „het gebed des rechtvaardigen, dat veel vermag.” En in verband hiermee is hun vereering dan ook allerminst rechtstreeksche aanbidding, wijl deze alleen Gode toekomt; maar alleen die dankbare en ootmoedige vereering, gelijk een kind die wijdt aan de nagedachtenis zijner moeder, door wier liefde de levensgloed in zijn hart is gewekt.”

Twee vraagstukken moeten hier dus wel onderscheiden: 10. of de afgestorven heiligen ons hooren en iets voor ons doen kunnen, zoodat hun tusschenkomst bij den Christus voor ons gewenscht en geoorloofd zou zijn; en 20. of bijaldien dit zoo is, de oprichting en vereering van hun beeld in de kerken ons is toegestaan. De eerste vraag nu is reeds vroeger door ons beantwoord. „Abraham weet van ons niet en Israël kent ons niet,” zegt Israël bij Jesaja; wel in andere bedoeling, maar toch in gelijken zin. Nergens komt in het Oude Testament enig spoor voor van het inroepen van Mozes' tusschenkomst of Abrahams voorbede nadat zij gestorven waren. Geen enkel bewijs is er, dat wie gestorven is, nog hoort wat op aarde gebeden wordt. En in het nieuwe Testament is noch van een voorbede van Maria noch van een voorbede van eenig gestorven heilige of martelaar ook maar met één woord sprake. Geen der apostelen wekt daartoe op of staat het toe. En de eenige voorspraak bij den Vader waarop we gewezen worden is altoos Christus onze Heiland. Al geven we dus toe, dat op zich zelf zulk een voorspraak ook van gestorvenen denkbaar ware geweest, toch moet op grond der Heilige Schrift uitgesproken, dat het aanroepen van gestorven personen om voor ons te bidden, ijdel spel der verbeelding, zonder eenige realiteit, en door geen enkele aanwijzing gewettigd is.

Doch geheel afgescheiden hiervan ligt nu nog de tweede vraag, of de dienst der heiligen, voor zoover die geboden en geoorloofd is, *door beelden* mag plaats hebben. In de Bisschoppelijke kerk van Engeland b. v. heeft wel zekere dienst der heiligen plaats, en zelfs staan er ook wel beelden van heiligen in de kerken. maar toch wordt aan deze beelden als zoodanig